

**Commentariorvm, Ac Dispvationvm In Primam Partem
Sancti Thomæ Tomvs ...**

Complectens Quæstiones à XXVII. vsque ad LXIV. & à Quæstione CVI.
vsque ad CXIV.

Vázquez, Gabriel

Antverpiæ, 1620

Respondetur argumentis Henrici & Canariensis. c. 5.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81000](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-81000)

in homine, & equo simul esse? Solum ergo est in homine & equo similitudo quædam, quæ in utroque reperitur, ex qua intelligitur, qui non plene utrumque intelligit, quasi per partes concipiens, abstrahit rationem communem, in qua conveniunt & peculiaritatem, in qua differunt. Quare hæc generis, & differentie compositio merito vocatur Thomæ compositio rationis, seu conceptum.

Sed obijciat, Eliam Cretensem in oratione 24. Nazian. in illa verba, *Duas summas, ubi asserit, nihil præter Deum esse simplex: videtur autem loqui de compositione generis, & differentie, quam opponit simplicitati: quod si hæc compositio solum esset rationis, nihil obesset simplicitati: ex quo ergo, quod res aliæ præter Deum compositione essent ex genere & differentia, non poterat Elias colligere nihil præter Deum esse simplex. Et quidem hæc compositio in Deo alicui non repugnare, quia derogaret eius simplicitati, notavi supra disputatione 21. cap. 3. & sequenti disputatione fusiùs probabitur. Respondeo, Eliam non loqui de compositione ex genere, & differentia, nec eam opponere simplicitati: sed de compositione essentia, & accidentium ostendentium rem singularem & individuum, quibus asserit omnem rem creatam consistere; & idem recte asserit, in solo Deo esse simplicitatem. Nam si de ratione speculativa, & generis, & individua loqueretur, ex hac parte nulla res mundi composita esset suapte natura, sed solum per intellectum, ac proinde omnis etiam præter Deum ex ea parte esset natura sua simplex, verba Eliæ sunt, *Simplex enim proprie hæc solus (scilicet essentia Dei) & unum proprie, & unitas, atque, ut ita dicam, solitas, quæcumque autem præter Deum sunt, velut duplicia sunt, & composita, tametsi non per modo intellectus, & ex essentia sunt, & consistunt in differentia, quæ rem unamquamque fecerit. Quid enim habet, quod ad existentiam ipsius demonstrationem simul consideretur, proprie non simplex est, quibus non loquitur de compositione generis, & differentie, sed essentia, & differentie individua: hæc vero individua differentiam appellavit, quidquid ad demonstrationem ipsius pertinet, accidentia nimirum peculiaritatis rei, quæ sancti Patres loco personalitatis ponere solent, ut Athanasius, lib. de definitionibus, Basiliius Epist. 42. Gregor. Nyssenus, lib. de differentia essentia & Hypostasis, ita in principio, Damascenus, lib. primatum institutionum, cap. 1. & in sua Dialectica, cap. 25. & 26. item Nicetas, lib. 3. Theodori, cap. 20. & 34. quorum sententia ita intelligenda est, ut accidentia non pertineant ad substantialem personam, aut individui constitutionem; sed ad demonstrationem illius, ut planè docet Basiliius ibidem, & Nicetas verbis citatis insinuat, atque in tertiam partem quæst. 4. art. 2. fusiùs probabimus. Hanc ergo compositionem concessit Nicetas in rebus etiam spiritualibus, nimirum ex essentia & accidentibus, non autem ex ratione communi, & speciali, aut singulari, neque ex esse, & essentia, ut in tertiam partem S. Thomæ quæst. 17. art. 2. ostendimus.**

Tertio sequitur. Baros cum videant Deum simplicem, & unum in essentia, posse etiam, uno nomine simplicissimo sibi inuicem exprimere quidquid in Deo est; ac proinde omnia nomina dicta de

Deo, ipsis Beatis esse (ut aiunt) synonyma, ut quæ artic. 4. notauimus. Modum autem, quo sibi Dei essentiam Beati significare possunt uno simplicissimo nomine, cogitare non valeamus; quia non consequimur Deum ipsum eo modo, quo ipsi vident, unde provenit, sicut infra disputatione sequenti cap. 2. dicemus, ut non possimus uno, & eodem nomine ea, quæ in Deo sunt indivisa, nobis, dum sumus in via, mutuo significare.

CAP. V.

Respondetur argumentis Henrici & Canariensis.

Argumenta vera prioris sententia cap. 1. à nobis allata ex dictis facile diluuntur. Primum sanè frivolum est; assumit enim in maiori, quod erat probandum: Deum videlicet cognoscere in se ipso plures veritates, ut quod sit iustus, misericors, habeat intellectum, voluntatem, &c. Dicimus ergo Deum cognoscere hæc omnia, quæ nos diuisa, & pro nostro modulo distincta intelligimus; sed cum hæc omnia in Deo sint unum, ut etiam ipse Canariensis concedit, & disputat. 116. monstratum est, & Deus intelligat se ipsum, sicut re ipsa est, nec in sua cogitatione alio modo sibi obijciatur, & representetur; sequitur hæc omnes veritates, quas nos facimus plures, & re ipsa una tantum est, ut unam simplicem à Deo cognoscimus. Argumentum sanè recte probatur, illa omnia à Deo cognosci distincta, si ex natura rei inter se distincta essent, ut asserit Scotus; at vero cum non distinguantur nisi per intellectum, quomodo Canariensis supponit, eas esse plures veritates in Deo & non unam? Hinc etiam fit, Deum nullo modo posse per respectum ad intellectum, & voluntatem suam attributa distinguere; siquidem non minus sunt idem suapte natura intellectus & voluntas, quam cætera attributa.

Ad secundum eiusdem Canariensis respondeo, esse quidem in Deo distinctionem realem personarum; hanc tamen non sufficere, si Deus in sua essentia ea distinguat, quæ ex natura rei individua sunt. Quia id etiam efficere nequit, licet sint plures creaturæ, per ordinem ad quas nos attributa distinguimus; hoc autem non provenit ex defectu potentia, sed ex summa perfectione intellectus. Nos enim, quod non possumus rem intelligere, sicuti est, per partes, & quasi diuisam ipsam apprehendimus, & de ea loquimur, ut ex dictis in tota disputatione manifestum est. Non ergo negamus Deum posse in se ipso distinguere attributa, quia non sunt aliqua distincta realiter, per ordinem ad quæ, ea possit Deus distinguere; sed quia perfectissime se ipsum intelligit, sicuti est, & idem nihil in se ipso distinguere potest, quod re ipsa distinctum non sit. Quocirca fallitur Durandus, cum ait, Deum in se ipso attributa distinguere, referendo ea de creaturas realiter distinctas.

Tertium argumentum, quod erat Henrici, solum probat, esse quidem in Deo attributa sine ullo respectu ad creaturas: at per intellectum diuinum distinguì posse sine respectu ad creaturas, certè non conuenit; quia cum respectu, & sine illo repugnat, attributa per diuinum intellectum distinguì, quod si ab eo possent distinguì, probaret sanè contra Durandum, nulla collatione cum creaturis facta, distinguì posse.

Ad

19.
Solutio
quarta
ratio à non-
nullis.

Ad quantum respondent nonnulli, distinctionem personarum maiorem esse distinctione attributorum, ea parte, quia illa est realis, hæc autem rationis; ex alia tamen parte maiorem esse distinctionem attributorum, quam personarum; quia hæc est relatiua, i. la vero absoluta; ens autem absolutum simpliciter præstat relatiua. Sed solutio mihi non placet; nam cum loquimur de distinctione, ut dicatur maior, aut minor, non ad perfectionem eorum, quæ distinguuntur, sed ad modum distinctionis attendendum est; quare si relationes realiter distinguuntur, absoluta vero solum per intellectum, maior simpliciter dicenda est distinctio relationum, quamvis absoluta præstet relatiua. Respondet ergo Durandus, propositionem illam, *Vbi potest esse maius, potest esse minus*, intelligendam esse in ijs, quæ sunt eiusdem rationis, & minus includitur in maiori: quemadmodum si quis potest calefacere, ut octo, poterit etiam, ut quatuor: in ijs vero, quæ sunt diuersæ rationis, non esse veram; nã qui potest ratiocinari, non potest volare. Eandem propositionem eodem modo intelligit idem Durandus in 3. d. 2. q. 1. nu. 10. & Marfil. in 3. q. 3. art. 2. aliquantulum à fine in solutione eiusdem secundæ rationis. Sic ergo etiam diuina essentia est sufficiens fundamentum distinctionis realis personarum, sine ordine ad creaturas, & tamen non est sufficiens, ut per ipsum diuinum intellectum attributa distinguatur, tametsi hæc sit minor distinctio, quia est alterius rationis. Cur autem esse possit realis, non rationis, satis manifestum est.

Vltima
ratio
solutio.

Ad vltimum etiam respondet Durandus, distinctionem personarum non oriri ex distinctione principiorum, nec illam supponere. Quod si principiorum distinctio supponeretur, ut prior, ea deberet esse ex natura rei, ut disputatione 149. cap. 1. probabimus. Ab eodem ergo principio secundum rem, hoc est, intellectu, & voluntate possunt oriri duæ personæ distinctæ realiter, propter oppositionem, quam habent, ut ibidem explicabitur. Quod si necessaria esset distinctio principiorum per rationem ad productionem distinctarum personarum, ea fieri non posset per intellectum clarè videntem Deum, sicuti est, ut ex dictis est manifestum.

DISPUTATIO CXIX.

An attributa diuina mutuo de seipsis, & de essentia prædicari possint.

Opinio Canariensis, cap. 1.

Cum vnum attributum non sit de conceptu alterius, nec aliquid de conceptu essentie, vnum de alio, aut de essentia non prædicari formaliter. *verior opinio est.* cap. 2.

Respondetur argumentis Canariensis, cap. 3.

CAPVT I.

Opinio Canariensis.

1.
Omnia
sententia
Scoti,
explicatur
in quo
sit contrarietas.

Superest, ut in hac disputatione videamus, quomodo attributa de essentia, & inuicem de se ipsis prædicentur, ut hinc plenius intelligamus, qualis distinctio rationis inter ipsa attributa, & essentiam constituenda sit. Mitto autem sententiam Scoti, qui locis citatis supra disputatione 116. cap. 3. cum existimet, attributa inter se, & ab essentia distinguuntur ex natura rei, asserit non

prædicari inuicem, sed in sensu formalis propositionem, in qua vnum de alio enunciamus, esse falsam. Nunc autem cum eis solum nobis controuersia est, qui docent attributa Dei sola ratione inter se, & ab essentia distinguuntur; est autem controuersia de attributis non concretis (ut aiunt) significatis, sed abstractis. Nam certum est, concreta de concretis prædicari, ut Deus sapiens est iustus; autem vero abstracta de abstractis, ut sapientia de iustitia dicantur, controuersum est. Canariensis igitur disputat. 2. in hunc articulum dubitatione vltima, cum docuisset attributa inter se, & ab essentia per intellectum distinguuntur; affirmat nihilominus, mutuo de se ipsis prædicari, & de essentia; id autem probat primum testimonio Augusti. 6. de Trinitate cap. 6. ubi ait, *Eadem magnitudo eius est, quæ & sapientia, & eadem bonitas, quæ & sapientia, & magnitudo, & eadem veritas, quæ alia omnia*. Idem etiam docet cap. 1. in fine, & cap. 10. consentit Anselm. in monologio cap. 16. ubi solum nominis differentiam inter attributa, & essentiam admittere videtur: distinctionem vero rationis nullo modo, & ita vult esse aliud planè facit his verbis. *Idem igitur est, quodlibet vnum illorum, quod omnia simul sunt sine singula, ut cum dicitur iustitia, vel essentia, vnum significat, quod alia, vel omnia simul, vel singula*.

Ratione vero confirmat Canariensis, primum. Si aliquid esset in Deo attributum, in quo nec aliud attributum, nec diuina essentia formaliter includeretur, iam esset in Deo aliquid, quod non esset Deus: quocirca Deus esset sapiens sapientia, quæ non esset essentia Dei: omne enim ens, aut est à se, aut ab alio: si à se, est deitas; si ab alio, est creatura. Deinde si essentia diuina in suo conceptu nos includeret formaliter sapientiam, necessaria attributa, non esset infinite perfecta; ergo nec ut diuina essentia posset apprehendi: infinitus enim essentie ita est intrinseca ipsi diuine naturæ, ut sine illa cogitari nequeat; sicut nec Deus sine deitate. Idem de singulis attributis dicendum videtur: nam cum quodlibet sit infinitum, debet in sua ratione formali includere omnem perfectionem, ac proinde omne aliud attributum.

Hinc colligit hic author, essentiam diuinam includi in conceptu cuiusque attributi. Idem de quouis attributo respectu alterius docet, ut vnum in alio includatur, & sit (ut aiunt) transcendens respectu alterius, sicut ens omnibus prædicamentis comparatur. Quare inquit, non posse rectè vnum attributum definiri, nisi cetera omnia in sua definitione includantur. Alij videntur exemplo entis, quod transcendit omnia prædicamenta, ut ita ostendant, quomodo essentia in quolibet includatur attributo, & vnum attributum in alio.

CAPVT II.

Cum vnum attributum non sit de conceptu alterius, nec aliquid de conceptu essentie, vnum de alio, aut de essentia non prædicari formaliter. *verior opinio est.*

Opposita sententia mihi probatur, nempe in ratione distinguuntur attributa inter se, & ab essentia, ut vnum non sit de conceptu alterius, aut essentie, nec essentia de conceptu illorum; quare si in propositionibus seruetur sensus formalis, nec vnum de alio, aut de essentia, nec essentia de illis formaliter prædicari: loquimur autem in